

Samuli Heimonen

”Koen yhä olevani matkalla taiteilijaksi”

Kuvataiteilija Samuli Heimonen maalaalla intohimoisella voimalla. Haltioitumisen hetkiä hänelle tarjoaa myös musiikki sekä mystinen, vedenalainen maailma. Maalaaminen ei kyllästyttä taiteilijaa koskaan, mutta työnsä tuloksista hän saattaa tuntea epävarmuutta.

teksti Kirsi-Klaudia Kangas kuvat Mikko Vähäniitty

Valoisan ateljeen työpöydällä on suuri öljyväripaletti, josta **Samuli Heimonen**, 43, noukkii pensselliinsä ultramariinisinistä. Mies on keskittynyt työhönsä ja vajonnut sisäisiin näkyihinsä. Työ etenee intensiivisesti ja intohimoisesti. Tunnelmaa värittää ruotsalainen progressiivinen jazz. Tekeillä olevaa maalausta määrittää julkisen tila, johon se on tilattu. Taiteilija on tutkinut sijoituspaikan valoa, sävyjä ja arkkitehtuuria. Hän puristaa paletille lisää värejä ja sekoittaa niitä veitsellä tottuneesti. Hiven

preussinsinistä ja nokare punertavanruskeaa umbraa synnyttää levollisen vihreän.

”Luovan prosessin käynnistäminen on usein vaikeaa. Joudun kannattelemaan työtäni alkuvaiheessa, mutta sitten se saa siivet ja alkaa kannatella minua. Se on työn ihanin vaihe”, Samuli kuvailee.

Kookas maisema valmistuu pala palalta osin luonnosten mukaisesti, osin intuition ohjaamana. Samuli ei halua nimetä ideoiden ja luovan energian lähteitään, sillä hän pelkää niiden vahingoittuvan liiasta analysoinnista. Miehen itsetunto on tiukasti sidoksissa työhön. Maalaaminen on tapa elää ja jäsentää ympäröivää maailmaa.

”Selviäisin hengissä, jos joutuisin lupaamaan taiteen tekemisestä, mutta silloin

minun pitäisi etsiä jokin toinen keino ilmaista itseäni ja olla olemassa. Maalaaminen on työtäni, mutta samalla se on kai jonkinlaista terapiaa.”

Samuli Heimonen ei syntynyt taiteilijaperheeseen. Hän sai kuva-herätyksen nähtyään murrosikäisenä jäljennöksen **Salvador Dalín** surrealistisesta maalauksesta *Muiston pysyvyys*, jossa kolme kelloa valuu kuin hyytelö karussa, avarassa maisemassa.

Poika alkoi piirrellä itsekseen ja sitten maalata ystävänsä kanssa intohimoisesti. Hän oli monena vuonna kesätöissä Saarijärven seurakunnan hautausmaalla. Mieleen on jäänyt etenkin mukava työyhteisö. Sitä ▶

■ Samuli Heimonen tunnetaan eläinaiheistaan. Hän tutkii kuvissaan, miksi ihminen haluaa katsoa eläintä ja miettii, mitä me näemme eläimen katseessa.

”Meillä ei ole seinillä minun taidettani. Ikkunoista avautuva maisema Päijänteelle riittää ainakin toistaiseksi.”

kautta hänelle avautui myös mahdollisuus maalata omissa rauhassaan vanhassa pappilassa.

”Taiteilijaksi ryhtyminen ja siihen koulutautuminen olivat minulle niistä ajoista lähtien itsestäänselviä tavoitteita. Vanhempani eivät yrittäneet vaikuttaa päätökseeni.”

Lukion jälkeen nuori mies ei päässyt korkeakouluun opiskelemaan taidetta. Hän halusi kuitenkin edetä taiteilijan tiellä ja aloitti taideopinnot Oriveden opistossa.

Siellä Samuli järkyttyi, kun hän tajusi jokaisen opettajan opettavan kuvan tekemistä hyvin eri tavoin. Hänen omat tiukat käsityksensä realistisen taiteen ylemmydestä karisivat kipeästi.

Myöhemmin mies oivalsi, kuinka tärkeää oli, että hän joutui tuossa vaiheessa romuttamaan ennakkokäsityksensä. Seuraavaksi Samuli aloitti opinnot Taideteollisessa korkeakoulussa. Hän maalasi ilman selvää suuntaa ja kokeili eri tyylilajeja.

Opintojen edetessä oma suunta selkiytyi. Maalausohjelmat muuttuivat aiempaa kookkaammiksi, ja turhat värit jäivät pois. Maalia alkoi kerrostua ja valua litroittain.

Pensselit kuluivat nopeasti juuriaan myöten. Syntyi jyliä laivoja, veneitä ja ihmisjoukkoja sekä dramaattisia maailmoja ja kerroksellisia todellisuksia.

”Tunnistin syttyväni ylevistä kuvista, jotka herättivät samanaikaisesti pelkoa ja mielihyvää”, Samuli Heimonen muistaa.

Isokokoinen koira lojuu työhuoneen matolla. Valkoinenpaimenkoira Mörkö on päässyt monen maalauksen ja piirroksen malliksi. Koiran lisäksi uhanalainen ja ennakoimaton susi kiehtoo Samulia. Niistä hän on nähnyt paljon unia, joista yksi oli hyvin merkityksellinen.

”Näin unta, että makasin selälläni ja pääläni asettui villi susi. Onnistuin pitämään sen säyseänä hengittämällä sen hengityksen tahtiin. Sitten se aivan kuin valahti yhtäkkiä sisään ja tuli osaksi minua.”

■ Samuli Heimosen maalauksia nähdään kesällä Sysmän Pinxinmäen yhteisnäyttelyssä. Syksyllä hänellä on oma näyttely Turussa.

Unen vahva tunnelataus ei yrityksestä huolimatta halua taipua sanoiksi. Samuli miettii, miksi eläimet kiehtovat ihmistä.

”Etsin kuvissani uusia tapoja katsoa ja ymmärtää eläimen olemusta. Ehkä koettamme päästä eläimeen kautta lähelle viattomuutta ja puhtautta, joka on samalla pelottavaa.”

Samulista on kiinnostavaa tutkia koiran ja suden variaatioita, liukumia ja mutatioita kotieläimen ja pelkoa herättävän pedon välillä. Hän haluaa rikkoa satuaikaisesta alkaen oppimaamme eläinten inhimillistämistä, jonka mukaan susi on vaarallinen petturi, jänis tyhmä pelkuri ja karhu isällinen nalle.

Viime aikoina Samuli on maalaamisen ohella innostunut tekemään susiteemasta piirroksia ja grafiikkaa.

Ranskalaisen täpätin ja öljyväreiden tuoksut täyttävät tilan viettellen luovuutta esiin. Mies etsii ruttuisten värituubien joukosta lämmintä okrankeltaista ja sipaisee sitä pel-lavakankaalle. Hän ei kyllästy ihaillemaan

okran ja tiettyjen sinisten luomaa harmoniaa. Maiseman varjokohta saa sävykseen liilan.

Samulin työhuone Jyväskylän Lutakossa on tilavampi kuin Kangasniemellä vanhassa koulussa sijainnut entinen ateljee.

”Olen oppinut, että työtila on hyvä olla erillään kodista. Rajaan työn ja perhe-elämän niin, että en maalaa kotona, eikä meillä ole seinillä minun taidettani. Ikkunoista avautuva maisema Päijänteelle riittää ainakin toistaiseksi.”

Taiteilija lähtee aamulla työhuoneelleen, kun pojat **Oiva**, 12, ja **Tenho**, 9, on laitettu koulutielle ja vaimo **Liina Kuusela** mennyt töihin. Tämä on Jyväskylän kaupungin tietosuojavastaava. Liina ei harrasta taiteita vaan touhuaa antaumuksella perheen islanninhevosen kanssa. Puolison ammatti on hänelle osa yhdeksäntoistavuotisen avioliiton arkea.

Kotiin Samuli palaa neljän tienoilla kuin kuka tahansa työssä käyvä mies. Kliseinen käsitys boheemista hulltitaiteilijasta ei päde hänen kohdallaan. Perhe-elämä, sosiaaliset suhteet, lukeminen ja oman kunnan hoitaminen antavat voimaa ja ankkuroivat juurevasti arkeen.

Luova intohimo saa polttoainetta roihuunsa muun muassa siitä, että elämän perusasiat ovat kutakuinkin kohdallaan.

Työkseen taidetta tekevä perheellinen mies ei voi jäädä odottamaan inspiraatiota, vaan maalauksia on synnyttävä kohtuullinen määrä kuukausittain, jotta seuraava kalenteriin merkitty taidenäyttely toteutuisi.

”Yhtenäksään aamuna minua ei ole kyllästyttänyt lähteä maalaamaan, mutta joskus olen saattanut kokea epävarmuutta työni tuloksista.”

Samuli ei ajattele olevansa ihmisenä jollakin tavalla erityinen. Hän uskoo, että lähes kenestä vain voisi tulla jonkin alan taiteilija, jos kokee siihen tarpeeksi motivaatiota ja intohimoa.

Sen lisäksi luova työ vaatii kykyä nähdä lapsen lailla tavallisissa asioissa jotakin uutta, josta voi haltioitua. Taiteen välineet ja innoituksen lähteet ovat kaikille avoinna.

Luomisen ihme tapahtuu ensin taiteilijan mielessä. Tuotos kuvastaa piilotajuisesti aina jotain tekijästään, hänen temperamentistaan, periaatteistaan, traumaistaan ja unelmistaan.

Samuli löytää huikeita haltioitumisen ja innoituksen paikkoja vedenpinnan alta. Ensimmäiset sukelluskokemuksensa hän sai jo lapsena Saarijärvellä.

”Uusien, outojen vedenalaisten maailmojen ihmettely ruokkii mielikuvitusta ja sitä kautta luovuutta. Olen silloin kehollani osa sitä maailmaa ja sen sisällä. Sukeltaminen synnyttää minussa tavatonta iloa.”

Painovoiman rajoitteista vapautuminen järvessä tai meressä snorklaamalla on samalla kertaa rauhoittavaa ja kihelmöivän pelottavaa.

Kokemus on Samulille niin latautunut, vahva ja intohimoinen, että hän on oppinut annostelemaan sitä sopiviin pätkiin. Vedenalaiset värit, hiljaisuus ja vapaus ovat visuaalista materiaalia lietsovia elämyksiä.

Samuli Heimosen valittiin Suomen nuoreksi taiteilijaksi yksitoista vuotta sitten. Pitkään kestänyt oman ilmaisun etsiminen tuotti tulosta. Mediakin kiinnostui miehestä. Näyttelyissä oli tungosta, töitä ostettiin koteihin, kokoelmiin ja julkisiin tiloihin.

Mies on siitä alkaen pitänyt tauotta yksityisnäyttelyitä. Viime vuonna valmistui nelisenkymmentä uutta teosta.

”Mitä enemmän olen saanut tunnustusta, sitä haavoittuvammaksi olen tullut ja epävarmemmaksi työni tasosta. Harjoitan tiukkaa sisäistä laaduntarkkailua. Koen yhä olevani matkalla taiteilijaksi”, Samuli Heimonen tunnustaa.

Taiteilija ajattelee maisemamaalaustensa olevan kuin karttoja sisäisistä ja ulkoisista maailmoista. Ne näyttävät vain osan jostain valtavammasta kokonaisuudesta, jossa mieli saa vaelttaa monessa ulottuvuudessa, kehittää tarinaa tai pysähtyä paikoilleen.

Kuvissa on ikään kuin taskuja, joihin mieli voi piiloutua ja olla turvassa. Kuvat kutsuvat luokseen ja sisään, mutta samalla niiden apokalyptinen jylhyys pelottaa.

Samulin eläinmaalauksissa esiintyy susien ja koirien lisäksi muun muassa jäniksiä, korppeja ja mustia panttereita sekä raakaa voimaa uhkuvia biisoneita ja karhuja. Ne eivät pyri olemaan anatomisia esityksiä, vaan tunteita, ihmetystä ja hämmennystäkin aiheuttavia tulkintoja.

■ Uuteen, mosaiikkimaiseen tyyliinsä Samuli Heimonen sai innoituksen Italiasta, jossa hän pitää taidekursseja. Suden ja koiran, pedon ja kotieläimen, erilaiset variaatiot kiehtovat häntä yhä.

”Mitä enemmän olen saanut tunnustusta, sitä haavoittuvammaksi olen tullut.”

Taiteilija myöntää töissään olevan tiettyä sanomaa luonnon suojelemisen puolesta, mutta hän ei yritä herättää katsojaa alleviivaamalla rumuutta tai pahuutta. Toisaalta estetiikka ei ole hänelle itsetarkoitus. Se on kuin silta outoon, paratiisimaiseen maailmaan, jonne katsoja voi kokea ikävää.

Taiteilijan työn yksinäisyys yllätti Samuli Heimosen. Vuosien mittaan hän on ymmärtänyt yhä selvemmin, että hänellä on myös yleisö, ja se on hänen tärkein kumppaninsa taiteen teossa. Siksi mies päivittää huolellisesti sivujaan netissä ja Facebookissa.

Vuorovaikutus niin yleisön kuin muiden taiteilijoiden kanssa on tärkeää. Myös historia, myytit, uskonnot ja uudet kulttuurit antavat ravintoa luovuudelle. ”Tunnistan työssäni ja ajattelussani tietyn uskonnollisen elementin. Kunnioiden kaikkien uskontojen tapaa kokea pyhyttä.

Katson maailmaa tutkimusmatkailijan tavoin avoimella mielellä.”

Samuli Heimonen sai innoituksen viimeaikaisiin, mosaiikkimaisiin töihinsä Italiasta, jossa hän pitää taidekursseja.

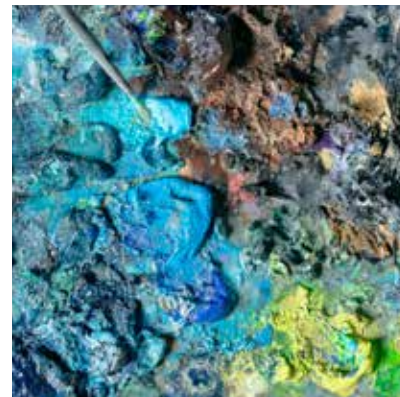
”Mielikuvitustani ruokkii myös kirjallisuus. Viimeisimpiä löytöjäni ovat **Yuval Noah Hararin** popularisoidut tieteelliset teokset.”

Samuli ei kuvittele voivansa maalaamalla muuttaa maailmaa. Hänen työnsä synnyttävät kuitenkin vahvoja tunteita, ja ne voivat nostaa esiin kysymyksiä. Vastaukset vaihtelevat, sillä jokainen luo oman arvomaailmansa ja tunnetilansa mukaisen tulkinnan.

”Suhtaudun nöyrästi siihen, että olen saanut vaikutteita Dalin lisäksi esimerkiksi englantilaiselta **John Martinilta**. Molempien maalauksia olen matkustanut katsomaan ulkomaille. He kuuluvat taiteen tekijöiden suureen kuoroon, johon minäkin haluan antaa oman ääneni.”

■ Valkoinenpaimenkoira Mörkö pitää taiteilijalle seuraa ja toimii myös tämän mallina työhuoneella Jyväskylän Lutakossa.

”Fanittaminen on kiinnostava harha ja iloa tuova leikki.”

Työpäivän päätteeksi taiteilija nakkaa sianharjaksista valmistetut pensselit täpättiin odottamaan aamua. Ne kuluvat loppuun parissa kolmessa viikossa. Kookas maalaus on harpannut kohti valmistumista. Työn alla on yksityiskohta, jossa ihmishahmo seisoo veden partaalla. Taiteilija on epävarma, antaako hahmon jäädä vai häätääkö sen pois.

Samuli Heimonen ei pidä kiirettä, sillä työn pitää pohjustusta myöten olla niin laadukasta, että se kestää mahdollisesti satoja vuosia.

Mies viivähtää hetken tekeillä olevan maalauksen edessä, katsoo sitä kaukaa ja läheltä, istuu ja nousee jälleen. Hän on tyytyväinen näkemäänsä, mutta jossain mielenpohjalla soi pieni epävarma sävel: onko tämä vihdoin se täyttymyksen tuova ”alkukuva”, jota kohti hän kulkee vuoroin varmoin, vuoroin hapuilevin askelin?

Jazzin vaiettua työhuoneen tunnelma muuttuu. Samuli käyttää maalatessaan musiikkia mielen avaajana. Mies on musiikin suhteen kaikkiruokainen, ja tunnustaakin yllättäen juuri musiikin suurimmaksi intohimon kohteekseen. Hän on vannoutunut **Elvis Presley**-fani ja suunnittelee matkaa Gracelandiin Elviksen haudalle.

”Fanittaminen on kiinnostava harha ja iloa tuottava leikki, jolla ei ole järjen kanssa paljoakaan tekemistä.”

Samuli muistaa metsästäneensä LP-levyjä jo lapsena ja äänittäneensä lempikappaleitaan C-kaseteille. Hän omistaa useita kitaroita, joista yksi nököttää työhuoneen nurkassa Mörkökoiran animaton vahtina.

”Etsin vapautta, johon jonkinlainen mystinen alkukuva minut johdattaisi. Toisaalta en koe, että mikään varsinaisesti rajoittaisi minua. Alkukuvaani etsiessäni olen nyt ajautunut maalaamaan yhä monimutkaisempia teoksia”, Samuli Heimonen toteaa. ●

■ Samuli Heimosen maisema-
maalaukset ovat kuin karttoja
sisäisistä ja ulkoisista maailmoista.
Tekeillä olevassa työssä on avaruutta,
mutta myös suojaisia piilopaikkoja
niin susille kuin lampaille.